Education and Ethics in Nursing
Educ Ethics Nurs 2026;15(1):127-134
https://ethic.jums.ac.ir

Study Protocol

Examining the Effect of Storytelling-Based Professional Ethics Education on the Professional Behavior Status of Nursing Students: A Study Protocol

Ameneh Jafari Nadoushan[1], Khadijeh Nasiriani[2], Naiire Salmani[3], Imaneh Bagheri*[4]

Received: 2026.01.08 Revised: 2026.02.22 Accepted: 2026.06.09

1. Master's Student, Student Research Committee, Department of Medical Surgical Nursing, School of Nursing & Midwifery, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran
2. Professor, Research Center for Nursing and Midwifery Care, Comprehensive Research Institute for Maternal and Child Health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran
3. Associate Professor, Meybod Nursing School, Research Center for Nursing and Midwifery Care, Comprehensive Research Institute for Maternal and Child Health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.
4. Assistant Professor, Department of Nursing, Research Center for Nursing and Midwifery Care, Comprehensive Research Institute for Maternal and Child Health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

DOI: 10.22034/ethic.2026.2083418.1219

Abstract:

Introduction: Professional behavior is fundamental to high-quality nursing care and is grounded in professional ethics. Effective ethics education is particularly important for seventh-semester nursing students who are about to enter clinical practice. Active and participatory teaching methods can enhance understanding of ethical concepts and strengthen decision-making in real clinical situations. Storytelling, as an innovative educational strategy, presents clinical ethical challenges through narratives and promotes reflection, empathy, and critical thinking. Despite its potential benefits, limited research has examined its impact on nursing students' professional behavior. Therefore, this study aims to determine the effect of professional ethics education through storytelling on the professional behavior of nursing students in 2025.

Methods & Materials: This quasi-experimental study with a pretest–posttest control group design will be conducted on 70 eligible seventh-semester nursing students at Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd. Participants will be selected through convenience sampling and randomly assigned, using the Randomizer website, to either an intervention group (storytelling-based education) or a control group (conventional education). The control group will attend three two-hour workshops delivered through traditional teaching methods. The intervention group will participate in a structured storytelling-based program consisting of one introductory session and three main sessions (90–120 minutes each). Data will be collected before and after the intervention using the Goze Professional Behavior Questionnaire, which includes 27 items rated on a five-point Likert scale (score range: 27–135). The Persian version of the instrument has demonstrated acceptable validity, and its reliability has been confirmed with a Cronbach's alpha of 0.76. Appropriate statistical tests will be applied based on data distribution.

Conclusion: This study may provide evidence regarding the effectiveness of storytelling in professional ethics education. If effective, storytelling could be incorporated into nursing curricula to enhance professional behavior and ultimately improve the quality of clinical care.

Keywords: Storytelling, Professional Ethics, Nursing Students, Professional Behavior, Nursing

* Corresponding author Email: imane.bagheri66@gmail.com

©2026 The Author(s); Published by Jahrom University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.en), which permits non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

آموزش و اخلاق در پرستاری
دوره پانزدهم، شماره یک، بهار ۱۴۰۵، صفحات: ۱۳۴-۱۲۷
https://ethic.jums.ac.ir

پروتکل مطالعه

بررسی تاثیر آموزش اخلاق حرفه‌ای به شیوه داستان‌گویی بر وضعیت رفتار حرفه‌ای دانشجویان پرستاری: پروتکل مطالعه

آمنه جعفری ندوشن[۱]، خدیجه نصیریانی[۲]، نیر سلمانی[۳]، ایمانه باقری*[۴]

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، کمیته تحقیقات دانشجویی، گروه پرستاری داخلی-جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران
۲-استاد تمام، مرکز تحقیقات مراقبت های پرستاری و مامایی، پژوهشکده جامع سلامت مادر و کودک، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران
۳-دانشیار، مرکز تحقیقات مراقبت های پرستاری و مامایی، پژوهشکده جامع سلامت مادر و کودک، گروه پرستاری، دانشکده علوم پزشکی میبد، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران
۴-استادیار، مرکز تحقیقات مراقبت های پرستاری و مامایی، پژوهشکده جامع سلامت مادر و کودک، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران

DOI: 10.22034/ethic.2026.2083418.1219

چکیده:

مقدمه: رفتار حرفه‌ای، از ارکان اصلی ارائه مراقبت باکیفیت در پرستاری است و اخلاق حرفه‌ای، زیربنای این رفتار را تشکیل می‌دهد. آموزش مؤثر اخلاق حرفه‌ای، به‌ویژه برای دانشجویان ترم هفتم که در آستانهٔ ورود به عرصهٔ بالینی هستند، اهمیت ویژه‌ای دارد. بهره‌گیری از روش‌های آموزشی فعال و مشارکتی، می‌تواند درک عمیق‌تر مفاهیم اخلاقی و تقویت تصمیم‌گیری در موقعیت‌های واقعی را تسهیل کند. داستان‌گویی، به‌عنوان رویکردی نوین، با طرح روایت‌های مبتنی بر چالش‌های اخلاقی بالینی، زمینهٔ تفکر انتقادی، همدلی و تأمل را فراهم می‌سازد. با وجود ظرفیت بالقوهٔ این روش، شواهد پژوهشی در زمینهٔ تأثیر آن بر رفتار حرفه‌ای دانشجویان پرستاری محدود بوده است؛ ازاین‌رو پژوهش حاضر، با هدف تعیین تأثیر آموزش اخلاق حرفه‌ای، به شیوهٔ داستان‌گویی بر رفتار حرفه‌ای دانشجویان پرستاری (۱۴۰۴) انجام شد.

روش‌کار: پژوهش حاضر، نیمه‌تجربی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل، بر روی ۷۰ نفر از دانشجویان ترم هفتم پرستاری دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد انجام شد. نمونه‌ها، به روش در دسترس انتخاب و به‌صورت تصادفی با استفاده از سایت Randomizer ، در دو گروه مداخله (آموزش مبتنی بر داستان‌گویی) و کنترل (آموزش مرسوم) تخصیص یافتند. گروه کنترل، در سه کارگاه دو ساعت و با روش معمول آموزش اخلاق حرفه‌ای و گروه مداخله، در یک برنامهٔ آموزشی ساختارمند شامل یک جلسهٔ مقدماتی و سه جلسهٔ اصلی (هر جلسه ۹۰ تا ۱۲۰ دقیقه) شرکت کردند. داده‌ها، پیش و پس از مداخله با استفاده از پرسشنامهٔ رفتار حرفه‌ای جمع‌آوری شدند. این ابزار، دارای ۲۷ گویه با مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای و دامنهٔ نمرهٔ ۲۷ تا ۱۳۵ بوده است. نسخهٔ فارسی پرسشنامه، از روایی مطلوبی برخوردار بوده و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۶ ، تأیید شده است. تحلیل داده‌ها، با استفاده از آزمون‌های آماری متناسب با توزیع داده‌ها، صورت گرفت.

نتیجه‌گیری: پژوهش حاضر، می‌تواند شواهدی دربارهٔ اثربخشی آموزش اخلاق حرفه‌ای مبتنی بر داستان‌گویی فراهم کند و در صورت تأیید، زمینهٔ استفادهٔ گسترده‌تر از این روش را در برنامه‌های آموزشی پرستاری و ارتقای کیفیت مراقبت‌های بالینی فراهم سازد.

واژگان کلیدی: داستان‌گویی، اخلاق حرفه‌ای، دانشجویان، رفتار حرفه‌ای، پرستاری

* نویسنده مسئول، نشانی: خیابان تیمسارفلاحی، کوچه بوعلی، دانشکده پرستاری مامایی، یزد، ایران.
تلفن تماس: ۰۹۱۳۲۰۷۲۱۴۵ پست الکترونیک:imane.bagheri66@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۰/۱۸ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۱۲/۰۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۳/۱۹

مقدمه

بیمارستان‌ها، یکی از مهم‌ترین اجزای نظام مراقبت سلامتی می‌باشند که مأموریت اصلی آن‌ها تأمین مراقبت با کیفیت، برای بیماران است(۱). در این میان پرستاران، به‌عنوان بزرگ‌ترین گروه ارائه کنندهٔ مراقبت، دارای نیروی بالقوه و قابل توجهی برای اثرگذاری بر کیفیت مراقبت‌ها می‌باشند(۲). یکی از عوامل مرتبط با کیفیت مراقبت‌های سلامتی، رفتار حرفه‌ای پرستاران است؛ به‌طوری‌که سلامت جسمی و روانی بیماران، به کیفیت عملکرد و رفتار حرفه‌ای پرستاران بستگی دارد(۳).

رفتار حرفه‌ای، مفهومی برگرفته از اخلاق است و شامل مجموعه‌ای از ضوابط، اصول و ارزش‌های مثبت می‌باشد که از ماهیت حرفه‌ای شغل، نشأت گرفته و به‌عنوان چهارچوب و راهنمایی برای عملکرد حرفه‌ای افراد عمل می‌کند(۴, ۵). از آنجا که کیفیت مراقبت، وابسته به عملکرد پرستاران است، توجه به عواملی مانند رفتار حرفه‌ای که بر این عملکرد تأثیر می‌گذارند، ضروری می‌باشد. رفتار حرفه‌ای، نقش مستقیمی در انجام صحیح وظایف و پیامدهای بیماران دارد(۶).

همچنین باید توجه داشت که رفتار حرفه‌ای، موجب ایجاد اعتماد، اطمینان و رضایت در بیماران می‌گردد(۷)؛ بنابراین اقدامات در جهت ارتقای رفتار حرفه‌ای پرستاران، می‌تواند زمینه را برای ارتقای کیفیت خدمات، توسط پرستاران فراهم کرده که خود سبب افزایش بهره‌وری مراکز درمانی خواهد شد(۸). رفتار حرفه‌ای، بیانگر تعهد به وظایف، پایبندی به اصول اخلاقی و حساسیت نسبت به نیازهای عمومی است و انتظارات اخلاقی بیماران مانند: رفاه، استقلال و عدالت اجتماعی را پاسخ می‌دهد. از آنجا که اخلاق حرفه‌ای، اساس رفتار حرفه‌ای است، آموزش اخلاق حرفه‌ای اهمیت ویژه‌ای دارد(۹). اخلاق حرفه‌ای در پرستاری، گاه بر مهارت‌های فنی برتری داشته و مستلزم مراقبت مؤثر و بخشی از ماهیت پرستاری است. رعایت اخلاق از سوی پرستاران، نقش مهمی در بهبود بیماران دارد و در این حرفه، بیش از سایر مشاغل ضرورت دارد(۱۰).

در همین راستا، پرورش ویژگی‌های اخلاقی باید از دوران دانشجویی آغاز شود و آموزش هدفمند آن، دانشجویان را برای مواجهه با چالش های اخلاقی و ارتقای اثر بخشی بالینی آماده کند(۱۰). کمبود دانش اخلاقی و ناتوانی در به‌کارگیری آن می‌تواند بر رفتار حرفه‌ای، قضاوت بالینی و کیفیت مراقبت، تأثیر منفی بگذارد؛ بنابراین آموزش ساختارمند اخلاق، به‌ویژه در سال پایانی تحصیل، برای آمادگی دانشجویان در رویارویی با چالش‌های بالینی ضروری است(۱۱).

سطح آگاهی دانشجویان پرستاری نسبت به اصول اخلاق حرفه‌ای، در وضعیت قابل قبولی قرار ندارد؛ به‌طوری‌که محمدی و همکاران این آگاهی را در حد متوسط، ارزیابی کرده و بر ضرورت آموزش در این حوزه تأکید دارند(۱۲). جعفری منش و همکاران نیز عملکرد ضعیف دانشجویان پرستاری را در رعایت حقوق بیمار، وظیفه‌شناسی و آموزش گزارش کردند(۱۳). یافته‌های مطالعهٔ جامال (Jamal) و همکاران نیز نشان داد که دانشجویان پرستاری، از آگاهی پایینی نسبت به رفتارهای غیراخلاقی تحصیلی و حرفه-ای برخوردار هستند و بسیاری از آن‌ها تجربهٔ نقض اصول اخلاق حرفه‌ای را داشته‌اند. به عبارتی دیگر، سطح آگاهی اخلاقی در میان دانشجویان، در حد متوسط یا پایین بوده که ضرورت طراحی، اجرای روش‌ها و ساختارهای آموزشی متنوع را برای آموزش اخلاق حرفه‌ای، بیش از پیش برجسته کرده‌اند (۱۴)؛ به همین دلیل، طراحی و اجرای روش‌ها و ساختارهای آموزشی متنوعی برای آموزش اخلاق حرفه‌ای نیاز است و این یکی از دغدغه‌های نظام آموزشی می‌باشد(۱۰).

با وجود ضرورت آموزش اخلاق حرفه‌ای، دربارهٔ مؤثرترین روش آن هنوز اتفاق نظر وجود ندارد. سخنرانی از روش‌های رایج و قابل اجرا برای گروه‌های بزرگ است؛ اما در آموزش اخلاق حرفه‌ای، تأکید بر مشارکت فعال دانشجویان و ارزیابی عملی توانایی آن‌ها در به‌کارگیری اصول اخلاقی در شرایط بحرانی، اهمیت بیشتری دارد(۱۵). در عصر حاضر، مشخص شده است که روش‌های سنتی، کارایی لازم را در جهت رفع نیازهای علمی و عملی دانشجویان، برخوردار نبوده و استفاده از روش‌های نوین مانند: آموزش فعال، مشارکت فردی، تقابلات گروهی، داستان‌گویی، روش کارگاهی، رویکرد مبتنی بر مسأله و استفاده از کلیپ‌های نمایشی ساخته شده، ضروری هستند(۱۶).

داستان‌گویی، به‌عنوان یک روش فعال یادگیری و مبتنی بر روایت، با انتقال تجارب و پیام‌ها در قالب ساختار روایی، یادگیری عمیق و تعامل شناختی را تسهیل می‌کند. این روش، امکان تأمل اخلاقی و تفکر تحلیلی را در دانشجویان فراهم می‌سازد؛ به همین دلیل، استفاده از داستان‌گویی و سایر رویکردهای هنری در عصر حاضر، به‌عنوان تکنیک‌های نوین آموزشی، مورد توجه قرار گرفته است(۱۷). داستان‌های مؤثر، می‌توانند پیام ها را به شکلی فشرده، معنادار و همراه با بار عاطفی منتقل کنند. آنچه حتی تأثیرگذارتر از خود داستان است، پیوندی می‌باشد که از طریق داستان‌گویی میان مدرس و یادگیرنده شکل می‌گیرد؛ یعنی پیوندی که می‌تواند نقش مهمی در تعمیق یادگیری و بهبود نتایج آموزشی ایفا کند(۱۸).

بونو (Buono) و همکاران، اظهار داشتند که ارزش واقعی آموزش در داستان‌گویی و گوش‌دادن به داستان‌های دانشجویان نهفته است. برخی داستان‌ها، می‌توانند برای گوینده و شنونده به طور

هم‌زمان آموزنده باشند(۱۹). در حوزه‌های کاربردی، داستان‌گویی در مقایسه با سخنرانی، در ابعاد دانشی، انگیزشی و جذب علاقهٔ فراگیران مؤثرتر است. پژوهش‌ها نیز اثربخشی بیشتر آن را در آموزش دانشجویان تأیید کرده‌اند. تحقیق زارع و همکاران، نشان داد که در روش داستان‌گویی، علاقه‌مندی، یادگیری سریع‌تر و انگیزهٔ بالاتر نسبت به سخنرانی وجود دارد(۱۷). داستان‌گویی با شناسایی موانع و فرصت‌های مؤثر، بر تجربهٔ دانشجو در آموزش عملی نقش مهمی دارد. اجرای مؤثر آن به‌عنوان یک روش فعال آموزشی، نیازمند شناخت ظرفیت‌ها و محدودیت‌های آن بوده و چالشی برای اساتید و دانشجویان، محسوب شده است(۲۰).

شواهد چندی به بررسی اثر بخشی داستان‌گویی در زمینه‌های مختلف آموزشی پرداخته‌اند. قدم پور و همکاران، در مطالعهٔ تأثیر آموزش هوش اخلاقی به شیوهٔ داستان‌گویی بر سازگاری تحصیلی، اجتماعی و هیجانی دانش آموزان، نشان داد که آموزش هوش‌اخلاقی به‌شیوهٔ داستان گویی، می‌تواند موجب بهبود سازگاری تحصیلی، اجتماعی و هیجانی دانش آموزان شود (۲۱) و بررسی لیسام وال(Lisa M. Wal)، استفاده از شیوهٔ داستان گویی برای آموزش اخلاق به پرستاران تازه‌کار در انکولوژی را روشی اثرگذار، بر افزایش درک پرستاران از اصول بنیادین اخلاق زیستی و بهبود دهندهٔ توانایی آن‌ها در ادغام این اصول، در مراقبت‌های بالینی معرفی کرد (۲۲)؛ اما پژوهشی که به بررسی تأثیر آموزش اخلاق حرفه‌ای بر وضعیت رفتار حرفه‌ای پرستاران پرداخته باشد، یافت نشد.

بنابراین از آنجا که رفتار حرفه‌ای پرستاران، نقش اساسی در سلامت جسمی و روانی بیماران دارد و اصول اخلاقی، ستون این رفتار است. آموزش مؤثر اخلاق حرفه‌ای به‌ویژه برای دانشجویان ترم هفتم که در آستانهٔ ورود به محیط بالینی هستند، اهمیت ویژه ای دارد؛ زیرا این مرحله، انتقال از آموزش نظری به عمل مراقبتی است. آموزش هدفمند اخلاق، می‌تواند رفتار حرفه‌ای را تقویت و از تعارضات اخلاقی و کاهش کیفیت مراقبت جلوگیری کند. مشارکت فعال دانشجویان در یادگیری، می‌تواند درک بهتر مفاهیم اخلاقی و آمادگی بیشتری را برای چالش‌های بالینی فراهم سازد. با وجود اهمیت آموزش اخلاق، پژوهش‌های کمی دربارهٔ تأثیر روش‌های نوین مانند داستان‌گویی بر رفتار حرفه‌ای دانشجویان انجام شده است؛ بنابراین پژوهش حاضر، با هدف تعیین تأثیر آموزش اخلاق حرفه‌ای، به‌روش داستان‌گویی بر وضعیت رفتار حرفه‌ای دانشجویان پرستاری صورت گرفت.

روش کار

جامعهٔ مورد پژوهش

پژوهش تجربی حاضر، از نوع پیش‌آزمون و پس‌آزمون و با گروه کنترل بوده که با هدف بررسی تأثیر آموزش مبتنی بر داستان‌گویی بر رفتار حرفه‌ای دانشجویان پرستاری انجام شد. جامعهٔ پژوهش شامل تمامی دانشجویان پرستاری مقطع کارشناسی ترم هفتم دانشکدهٔ پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، به تعداد ۷۰ نفر بوده است. معیارهای ورود عبارت‌انداز: اشتغال به تحصیل در مقطع کارشناسی پرستاری در ترم هفتم؛ تمایل به شرکت در جلسات آموزشی؛ توانایی روایت یا تعریف یک تجربهٔ بالینی واقعی. معیارهای خروج شامل دانشجویان مهمان یا انتقالی از سایر دانشگاه‌ها و معیارهای حذف از مطالعه عبارت‌انداز: تکمیل ناقص یا غیرقابل قبول پرسشنامه‌ها؛ غیبت در بیش از دو جلسهٔ آموزشی؛ عدم همکاری یا مشارکت مؤثر در جلسات بر اساس نظر تیم پژوهش؛ بروز شرایط پیش‌بینی‌نشده مانند بیماری یا مرخصی طولانی که مانع حضور در جلسات گردد.

روش نمونه‌گیری و تعیین حجم نمونه

در پژوهش حاضر، از روش سرشماری استفاده شد که طی آن، تمام ۷۰ دانشجوی واجد شرایط، به‌عنوان نمونه انتخاب شدند.

تخصیص تصادفی

محقق، به‌منظور تخصیص شرکت‌کنندگان به دو گروه مداخله و کنترل، از وب‌سایت «Research Randomizer» استفاده کرد. در این فرایند، با وارد کردن پارامترهای مطالعه شامل تعداد گروه‌ها و حجم نمونه، فرایند تصادفی‌سازی به‌صورت وب‌محور انجام شد.

پنهان‌سازی تخصیص(Allocation concealment)

پنهان‌سازی تخصیص، با استفاده از پاکت‌های غیرشفاف، مهر و موم‌شده و دارای توالی تصادفی انجام شد. هدف از این روش، آن است که پیش از باز کردن پاکت، شرکت‌کننده و پژوهشگر، از گروه تخصیص یافته (آزمون یا کنترل) اطلاعی نداشته باشند. در همین راستا، استاد راهنما به‌عنوان شخص سوم و بدون دخالت پژوهشگر، در فرایند تخصیص، مطابق فهرست تصادفی‌سازی تهیه‌شده در مرحلهٔ قبل، کدها و گروه تخصیص‌یافته را در مجموع ۷۰ پاکت، قرار داد و پاکت‌ها پس از درج اطلاعات، بسته و مهر و موم شدند. در زمان تخصیص، هر دانشجو یک پاکت را دریافت و پس از باز کردن آن، نام گروه خود را به پژوهشگر بیان کردند؛ سپس پژوهشگر، وی را مطابق نتیجهٔ تخصیص، در فهرست گروه آزمون یا کنترل درج نمود.

روش انجام کار

در پژوهش حاضر، شرکت‌کنندگان به‌صورت تصادفی در دو گروه کنترل و مداخله تخصیص یافتند. گروه کنترل، طی نیم‌سال تحصیلی در سه کارگاه آموزشی دو ساعت که توسط اساتید مجرب پرستاری ارائه شد، آموزش‌های مرسوم اخلاق حرفه‌ای را مطابق با برنامهٔ درسی دانشکده دریافت کردند. محتوای این کارگاه‌ها شامل: مبانی نظری اخلاق حرفه‌ای، مرور کدهای اخلاقی پرستاری و آشنایی با حقوق بیمار بر اساس دستورالعمل‌های ملی و بین المللی بوده است. برای ارزیابی تغییرات احتمالی، پرسشنامهٔ اخلاق حرفه‌ای در دو نوبت، پیش و پس از دورهٔ آموزشی، در میان اعضای گروه کنترل توزیع شدند.

در مقابل، گروه مداخله در یک برنامهٔ آموزشی مبتنی بر داستان‌گویی ساختاریافته شرکت کردند که طی همان فاصلهٔ زمانی اجرا شدند. این برنامه شامل یک جلسهٔ مقدماتی و سه جلسهٔ اصلی داستان‌گویی بود. جلسات، بر حسب برنامهٔ آموزشی، به‌صورت هفتگی یا یک هفته درمیان برگزار شدند و هر جلسه بین ۹۰ تا ۱۲۰ دقیقه، به طول انجامید.

در جلسهٔ مقدماتی، پژوهشگر با ایجاد فضای آموزشی مناسب، زمینهٔ مشارکت و تعامل فعال دانشجویان را فراهم ساخت؛ سپس اصول بنیادین داستان‌گویی حرفه‌ای را بر اساس مدل پنج مرحله‌ای هرم فریتاگ تشریح کردند. این مراحل شامل: مقدمه، عمل صعودی، اوج، عمل نزولی و پایان بوده است. پژوهشگر، ضمن تبیین هر مرحله، نحوهٔ تبدیل موقعیت‌های بالینی واقعی یا شبیه‌سازی شده به روایت آموزشی و همچنین شیوهٔ انتخاب چالش‌های اخلاقی متناسب را با اهداف آموزشی توضیح داد. به‌منظور هماهنگی سازمان یافته‌تر، یک گروه ارتباطی در پیام رسان واتس‌آپ، تشکیل شد تا روند تقسیم دانشجویان، تعیین موضوعات و ارسال نسخهٔ اولیهٔ داستان‌ها در بستری رسمی و قابل پیگیری انجام گیرد. در این مرحله، دانشجویان در قالب پنج گروه شش نفر و یک گروه پنج نفر، سازمان‌دهی شدند.

پیش از برگزاری جلسات اصلی، نسخهٔ اولیهٔ داستان‌های تدوین‌شده توسط دانشجویان، در اختیار تیم تحقیق قرار گرفت. این تیم، متشکل از اساتید متخصص در حوزهٔ اخلاق پرستاری بوده و وظیفه دارند تا داستان‌ها را از نظر ساختار روایی، انطباق با مدل فریتاگ، رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای و محرمانگی، دقت علمی و تناسب با اهداف آموزشی ارزیابی کنند. در صورت لزوم، بازخوردهای اصلاحی جهت ارتقای کیفیت روایت‌ها به گروه ارائه دهنده منتقل شد. این فرایند، تضمین کرد که داستان‌های ارائه شدهٔ استاندارد، اخلاق محور و از لحاظ علمی معتبر باشند.

سه جلسهٔ اصلی برنامهٔ آموزشی بر محورهای بنیادین اخلاق حرفه‌ای شامل: سود رساندن و ضرر نرساندن، رازداری و صداقت، عدالت، احترام به خودمختاری بیمار، مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای و ارتباط مؤثر با همکاران تمرکز دارد. در هر جلسه، دو گروه دانشجویی، داستان‌های منتخب خود را ارائه دادند. فرایند ارائه در سه مرحلهٔ متوالی انجام شد:

۱. روایت داستان (۲۰ دقیقه): در این مرحله، گروه ارائه دهنده، داستان را با رعایت ساختار هرم فریتاگ روایت کردند. روایت‌ها تلاش دارند با توصیف دقیق موقعیت بالینی، تعارض اخلاقی، احساسات نقش‌ها و نقطهٔ اوج تصمیم‌گیری، زمینه‌ای برای درگیری شناختی – هیجانی شنوندگان فراهم سازند؛

۲. بحث هدایت شده (۱۵ دقیقه): پس از روایت، یک بحث ساختاریافته با هدایت پژوهشگر و تسهیل‌گران شکل گرفت. شرکت‌کنندگان، ابعاد اخلاقی موقعیت، گزینه‌های تصمیم‌گیری، پیامدهای احتمالی هر انتخاب و میزان انطباق رفتارهای ذکر شده با اصول اخلاق حرفه‌ای را تحلیل کردند. تسهیل‌گران، با طرح پرسش‌های راهبردی، فرایند تفکر انتقادی و تحلیل اخلاقی را در میان دانشجویان تحکیم بخشیدند؛

۳. جمع‌بندی علمی (۲۵ دقیقه): در مرحلهٔ پایانی، مربی یا پژوهشگر با استناد به کدهای اخلاق پرستاری و شواهد موجود در ادبیات علمی، نکات کلیدی را جمع‌بندی کرده و برداشت‌های مطرح شده را در قالبی منسجم سازماندهی کردند. این جمع‌بندی، نقش پل ارتباطی را میان تجربهٔ روایی و اصول رسمی اخلاق حرفه‌ای ایفا نموده و به تثبیت یادگیری عمیق کمک کردند.

پرسشنامه‌ها

ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه‌های ذیل می‌باشد:

۱. پرسشنامهٔ اطلاعات جمعیت شناختی: شامل مشخصات فردی (سن، جنس و وضعیت تأهل)

۲. پرسشنامهٔ رفتار حرفه‌ای‌گر: جهت سنجش وضعیت رفتار حرفه‌ای استفاده شد. این پرسشنامه، دارای ۲۷ گویه و مبتنی بر مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای (از ۱ = کاملاً مخالفم تا ۵ = کاملاً موافقم) بوده است. دامنهٔ نمرات، بین ۲۷ تا ۱۳۵ متغیر بوده و نمرات پایین‌تر از ۴۵ ، نشان‌دهندهٔ سطح پایین، نمرات بین ۴۵ تا ۹۰ ، بیانگر سطح متوسط و نمرات بالاتر از ۹۰ ، سطح بالای رفتار حرفه‌ای را نشان دادند. نسخهٔ فارسی این ابزار، در مطالعهٔ حشمتی و همکاران، روایی و پایایی مطلوبی نشان داده است. (ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۶) (۲۳) گردآوری داده‌ها در دو مرحله صورت گرفت: در مرحلهٔ نخست (پیش‌آزمون): پیش از شروع مداخله، هر دو گروه پرسشنامه‌های دموگرافیک و رفتار حرفه‌ای را تکمیل کردند و مرحلهٔ دوم (پس‌آزمون) : بلافاصله پس از اتمام جلسهٔ سوم، همان پرسشنامه در هر دو گروه، دوباره تکمیل شد.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

داده‌ها، با استفاده از نرم افزار SPSS نسخهٔ ۲۰، مورد تحلیل قرار گرفت. از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار و فراوانی) برای توصیف ویژگی‌های دموگرافیک استفاده شد؛ همچنین برای مقایسهٔ میانگین نمرات رفتار حرفه‌ای بین دو گروه، از آزمون t مستقل و برای مقایسهٔ درون‌گروهی پیش‌آزمون و پس‌آزمون، از آزمون t زوجی استفاده شد. در صورت نرمال نبودن داده‌ها، از آزمون‌های من ویتنی و ویلکاکسون استعمال و سطح معناداری آزمون‌ها کمتر از ۰/۰۵ ، مورد توجه قرار گرفت.

ملاحظات اخلاقی

ملاحظات اخلاقی پژوهش عبارت‌انداز: کسب مجوز از کمیتهٔ اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد؛ ارائه توضیحات کافی دربارهٔ اهداف و روند اجرای مطالعه به شرکت‌کنندگان؛ حفظ محرمانگی اطلاعات؛ رعایت حق انصراف آزادانه در هر مرحله از پژوهش؛ آگاهی کامل تمامی شرکت‌کنندگان از اهداف پژوهش؛ امضا کردن فرم رضایت‌نامهٔ کتبی.

بحث

پژوهش حاضر، به‌منظور بررسی اثر آموزش اخلاق حرفه‌ای، به شیوهٔ داستان‌گویی بر رفتار حرفه‌ای دانشجویان پرستاری طراحی شده است. در سال‌های اخیر، پژوهش‌هایی به‌بررسی ظرفیت رویکردهای روایت‌محور در آموزش اخلاق حرفه‌ای پرداخته‌اند. باقریان و همکاران (۱۴۰۲) در یک مطالعهٔ نیمه‌تجربی با طراحی پیش‌آزمون و پس‌آزمون، نشان دادند که آموزش مبتنی بر داستان‌گویی در مقایسه با سخنرانی، حساسیت اخلاقی دانشجویان را به‌طور معناداری افزایش داده است (۲۴)؛ همچنین فرد و همکاران (۱۴۰۱) در یک کارآزمایی کنترل شده، گزارش کردند که داستان‌گویی مبتنی بر شبیه‌سازی، موجب بهبود استدلال و حساسیت اخلاقی شده‌اند (۲۵)؛ با وجود یافته‌های مثبت مرتبط، تمرکز این پژوهش‌ها بیشتر بر پیامدهای شناختی – عاطفی بوده و تأثیر مستقیم داستان‌گویی ساختارمند را بر رفتار حرفه‌ای، به‌عنوان یک پیامد عملی و عینی هنوز به‌طور مشخص، بررسی نشده است؛ یعنی موضوعی که ضرورت انجام پژوهش حاضر را توجیه می‌کند.

مطالعات مختلف، نشان دادند که حتی پیامدهای میانی مانند حساسیت اخلاقی یا استدلال اخلاقی به‌طور متغیر، تحت تأثیر داستان‌گویی قرار گرفته‌اند؛ برای نمونه: مطالعهٔ کاگاوا و همکاران (۲۰۲۳) بر افزایش همدلی دانشجویان پزشکی (۲۶) و پژوهش وال و همکاران (۲۰۲۱) بر افزایش دانش اخلاقی پرستاران (۲۲) متمرکز بودند؛ اگرچه این پیامدها بسیار ارزشمند هستند؛ اما شکاف پژوهشی آشکاری در بررسی تأثیر مستقیم داستان‌گویی بر رفتار حرفه‌ای، به‌عنوان یک پیامد نهایی و عینی وجود دارد. رفتار حرفه‌ای، تجلی عینی دانش، نگرش و ارزش‌های اخلاقی در عمل بالینی است و ارزیابی آن گامی فراتر از سنجش سازه‌های فقط شناختی یا نگرشی محسوب می‌شود. حتی بررسی ایمانی‌فر و همکاران (۱۴۰۱) که به بررسی تأثیر داستان‌گویی بر حمایت از بیمار (به‌عنوان یک بعد از رفتار حرفه‌ای) پرداخته، نتایج متفاوتی را گزارش کرده و برتری روش سخنرانی را نشان داده است(۲۷). این یافتهٔ متناقض، لزوم انجام پژوهش‌های دقیق‌تر را با طراحی مستحکم‌تر و مداخلات ساختار یافته‌تر، برای روشن شدن تأثیر واقعی داستان‌گویی بر پیامدهای رفتاری برجسته می‌سازد.

در همین راستا، پژوهش حاضر با بهره‌گیری از طراحی تجربی و مداخلات ساختارمند، نقاط قوت متدولوژیک لازم را برای بررسی دقیق اثر داستان‌گویی بر رفتار حرفه‌ای دانشجویان، فراهم می‌آورد که شامل طراحی تجربی پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل، استفاده از تخصیص تصادفی برای کاهش سوگیری و ارزیابی رفتار حرفه‌ای، به‌عنوان پیامد عینی و نه‌تنها نگرشی یا شناختی است. این طراحی متدولوژیک، پژوهش حاضر را قادر می‌سازد تا اثر واقعی داستان‌گویی ساختارمند را بر رفتار حرفه‌ای دانشجویان، به‌طور دقیق بررسی کند.

نتایج پژوهش حاضر، می‌توانند دیدگاهی روشن و کاربردی در زمینهٔ آموزش اخلاق حرفه‌ای در پرستاری ارائه دهند؛ اگرچه مطالعات داخلی و خارجی تأثیر مثبت داستان‌گویی بر همدلی، حساسیت اخلاقی و آموزش اخلاق حرفه‌ای را نشان داده‌اند، بیشتر این پژوهش‌ها بر جنبه‌های شناختی – عاطفی تمرکز داشته و تأثیر مستقیم آن بر رفتار حرفه‌ای دانشجویان، کمتر بررسی شده است؛ همچنین اغلب مطالعات، از داستان‌گویی بالینی یا تجربه‌محور استفاده کرده‌اند و نقش روش داستان‌گویی ساختارمند آموزشی هنوز مشخص نیست. پژوهش حاضر، با بررسی تأثیر آموزش اخلاق حرفه‌ای به‌شیوهٔ داستان‌گویی ساختارمند، تلاشی برای تکمیل کردن این شکاف پژوهشی و ارائه شواهد علمی برای بهبود آموزش اخلاق در پرستاری است. انتظار می‌رود نتایج مطالعه، اثر بخشی مداخلات روایت‌محور در تقویت رفتار حرفه‌ای دانشجویان را روشن کرده و راهنمایی برای طراحی برنامه‌های درسی و کارگاه‌های آموزشی ساختارمند فراهم کند. این یافته‌ها، می‌توانند به ارتقای کیفیت مراقبت بالینی و تربیت پرستاران اخلاق‌مدار کمک کرده و و پایه‌ای برای تعمیم استفاده از داستان‌گویی در آموزش اخلاق حرفه‌ای، در سایر محیط‌های بالینی فراهم آورند.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی روبه‌رو است که باید هنگام تفسیر یافته‌ها مد نظر قرار گیرند. تمرکز مطالعه بر یک مرکز

واحد، استفاده از نمونه‌گیری سرشماری، احتمال نشت اطلاعات بین گروه‌ها (آلودگی متقاطع) و بهره‌گیری از پرسشنامه‌های خوداظهاری برای سنجش رفتار حرفه‌ای، ازجمله این چالش‌ها محسوب می‌شوند؛ اگرچه به‌کارگیری طراحی تصادفی و ابزارهای استاندارد تا حد زیادی این خطاها را تعدیل کرده است؛ اما همچنان احتمال محدود شدن تعمیم‌پذیری و کاهش دقت در سنجش رفتارهای حرفه‌ای وجود دارد.

نتیجه‌گیری

با توجه به اهمیت رفتار حرفه‌ای در ارائه مراقبت‌های ایمن، اخلاق‌مدار و باکیفیت، شناسایی روش‌های آموزشی مؤثر برای ارتقای این رفتار در دانشجویان پرستاری از اولویت‌های نظام آموزش پرستاری محسوب می‌شود. اگرچه شواهد موجود نشان‌دهنده اثربخشی داستان‌گویی در بهبود برخی پیامدهای اخلاقی از جمله همدلی، حساسیت اخلاقی و استدلال اخلاقی هستند، هنوز شواهد کافی درباره تأثیر مستقیم این رویکرد بر رفتار حرفه‌ای دانشجویان پرستاری وجود ندارد. پژوهش حاضر با بهره‌گیری از یک مداخله ساختارمند مبتنی بر داستان‌گویی و استفاده از طراحی تجربی همراه با گروه کنترل و تخصیص تصادفی، درصدد است این شکاف پژوهشی را برطرف سازد. انتظار می‌رود نتایج این مطالعه بتواند شواهد علمی معتبری در خصوص اثربخشی آموزش اخلاق حرفه‌ای به شیوه داستان‌گویی بر رفتار حرفه‌ای دانشجویان پرستاری فراهم کند و زمینه را برای استفاده گسترده‌تر از رویکردهای روایت‌محور در برنامه‌های آموزشی پرستاری مهیا سازد.

در صورت اثبات اثربخشی این مداخله، داستان‌گویی می‌تواند به‌عنوان یک راهبرد آموزشی نوین، کم‌هزینه و دانشجومحور در آموزش اخلاق حرفه‌ای مورد استفاده قرار گیرد و به ارتقای کیفیت آموزش، تقویت رفتار حرفه‌ای دانشجویان و در نهایت بهبود کیفیت مراقبت از بیماران کمک کند. همچنین یافته‌های این پژوهش می‌تواند مبنایی برای طراحی مطالعات چندمرکزی و توسعه مداخلات آموزشی مبتنی بر روایت در سایر رشته‌های علوم پزشکی فراهم آورد.

ملاحظات اخلاقی

پژوهش حاضر، پس از طی مراحل قانونی و کسب تأییدیه از کمیتهٔ اخلاق علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، با کد « IR.SSU.REC.1404.071 » اجرا گردید.

ملاحظات اخلاقی پژوهش عبارت‌انداز: کسب مجوز از کمیتهٔ اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد؛ ارائه توضیحات کافی دربارهٔ اهداف و روند اجرای مطالعه به شرکت‌کنندگان؛ حفظ محرمانگی اطلاعات؛ رعایت حق انصراف آزادانه در هر مرحله از پژوهش؛ آگاهی کامل تمامی شرکت‌کنندگان از اهداف پژوهش؛ امضا کردن فرم رضایت‌نامهٔ کتبی.

همچنین در تدوین این مطالعه از هوش مصنوعی استفاده نشده است.

تضاد منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع مالی، علمی یا شخصی در ارتباط با پژوهش حاضر وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

تمامی نویسندگان در طراحی مطالعه، نگارش، بازنگری انتقادی و تأیید نسخهٔ نهایی مشارکت داشته‌اند.

حمایت مالی

مطالعه انجام شده با حمایت مالی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد انجام شده است.

تشکر و قدردانی

نویسندگان، از حمایت معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، تشکر و قدردانی می کنند.

References

1. Alabdaly A, Debono D, Hinchcliff R, Hor S-y. Relationship between patient safety culture and patient experience in hospital settings: a scoping review protocol. BMJ open. 2021;11(5):e049873. https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-049873.
2. Smiley RA, Lauer P, Bienemy C, Berg JG, Shireman E, Reneau KA, et al. The 2017 national nursing workforce survey. Journal of Nursing Regulation. 2018;9(3):S1–S88.https://doi.org/10.1016/s2155-8256(18)30131-5
3. Mirhosseini S, Basirinezhad MH, Ebrahimi H. The role of professional behavior to improve patient safety culture in clinical nurses: a cross-sectional study. International Journal of Health Studies. 2022:7–12 https://doi.org/10.22100/ijhs.v8i2.899.
4. Edalatkhah H, Sadeghieh AS, Azadkhani M, Karimollahi M. Knowledge and performance of professional ethics among the clinical professors. 2020.
5. Hosseini SH, Tayebi Z, Poormoosa Poostin Saraee Y. Nursing students' perception of nurses' professional

misconduct: A descriptive qualitative study. Journal of Medical Education Development. 2024;17(53):34–44.
6.Jiang L, Broome ME, Ning C. The performance and professionalism of nurses in the fight against the new outbreak of COVID-19 epidemic is laudable. International journal of nursing studies. 2020;107:103578.doi:10.1016/j.ijnurstu.2020.103578.
7.Taghizadeh H, Rasekh Jahromi A, Derakhshan N, Tavakol M. Examining the patients' views on professional behavior by specialist Physicians: a cross-sectional descriptive study in southern Iran. Education and Ethics In Nursing. 2023;12(1-2):12–21.
8.Khajavi Z, Vaezzadeh N, Mousavinasab SN, Azimi Lolaty H. Relationship between ethical intelligence and professional behavior in nurses. Journal of Mazandaran University of Medical Sciences. 2020;30(185):86–95.
9.Rezaei Tavabe N, Kiani FZ, Ahmadi A. Investigating the factors preventing the observance of ethics and professional behavior in educational, research and medical centers of Iran: a systematic review study. Education and Ethics In Nursing ISSN: 2322-5300. 2024;13(1-2):61–78. https://doi.org/10.22034/ethic.2024.2031864.1058
10.Davoudi M, Afrazandeh SS, Yazdanparast E, Ghorbani SH, Sadeghian AH, Jebreili K. The Effects Of Professional Ethics Workshop On Nursing Students' Perspective Of Caring Behaviors. 2020.
11.Dehkordi LM, Kianian T, Nasrabadi AN. Nursing students' experience of moral distress in clinical settings: A phenomenological study. Nurs Open. 2024;11(3):e2141. https://doi.org/10.1002/nop2.2141.
12.Mohamadi N, Gholami N, Rezaei S, Zangeneh M, Shahnavazi M ,Roshanaei G, et al. Evaluating staff and students' knowledge about professional ethics in the Field of Communication, Law and Ethics. Research in Medical Education. 2018;9(4):9–1.
13.Jafari manesh H, Ranjbaran M, Vakilian K, Tajik R, Almasi-Hashiani A. Nursing's code of ethics: a survey of respecting the code among nursing students. Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine. 2014;6(6):45–55.
14.HASEEN JAMAL S, SHAKIRULLAH, SHERAZ KHAN, AMIR SULTAN. Ethical Awareness among Undergraduate Nursing Students of Khyber Pukhtankhwa. Pakistan Journal of Medical & Health Sciences. 2023.
15.Shamim MS, Baig L, Zubairi N, Torda A. Review of ethics teaching in undergraduate medical education. JPMA The Journal of the Pakistan Medical Association. 2020 Jun;70(6):1056-1062. DOI: 10.5455/jpma.21013. PMID: 32810106.
16.Houshmand M, Laeli M. Investigating teaching methods of professional ethics in Iran: A review study. 2021.
17.Zare L, Shahmari M, Dashti S, Jafarizadeh R, Nasiri E. Comparison of the effect of teaching Bundle Branch Block of electrocardiogram through storytelling and lecture on learning and satisfaction of nursing students: A quasi-experimental study. Nurse Education in Practice. 2021;56:103216. DOI: 10.1016/j.nepr.2021.103216
18.Brown L. Storytelling as an Instructional Technique. Journal of Military Learning. 202.۱۹–۲:۱
19.Buono AF, Adams SM, Schwarz GM. Preparing for high impact change: the critical role of experiential learning and practice. Preparing for High Impact Organizational Change: Edward Elgar Publishing; 2019.p.1–12 https://doi.org/10.4337/9781788116954.00007.
20.Nunciaroni A, Corrêa V, Silva R. Storytelling and the teaching-learning process in the Nursing Major. 2024 DOI:10.17163/alt.v19n1.2024.09.
21.Ghadampour E, Heydariani L, Kalanter J, Nasiri Hanis G. The effect of teaching moral intelligence through storytelling on students' academic, social and emotional adjustment. Scientific Quarterly of Teaching and Research. 2019;2(3):45–65.
22.Wall LM. Ethics education: using storytelling to teach ethics to novice oncology nurses. Number 6/December 2021. 2021;25(6):E63–E8ttps://doi.org/10.1188/21.CJON.E63-E68.
23.Heshmati Nabavi F, Rajabpour M, Hoseinpour Z , Hajiabadi F, Esmaily H. Comparison of nursing students' professional behavior to nurses employed in Mashhad university of medical sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2014;13(10):809–19.
24.Bagherian B, Mehdipour-Rabori R, Nematollahi M. Teaching ethical principles through narrative-based story is more effective in the moral sensitivity among BSc nursing students than lecture method: A quasi-experimental study. Clinical Ethics. 2023;18(4):427–33.
25.Fard A, Sadat Hoseini AS, Kazemnejad A. The Effect of Storytelling through Simulation on Moral Reasoning and Moral Sensitivity of Nursing Students in Tehran University of medical sciences. Education and Ethics In Nursing ISSN: 2322-5300. 2022;11(1-2):55–64. https://doi.org/10.22034/ethic.2022.700727
26.Kagawa Y, Ishikawa H, Son D, Okuhara T, Okada H, Ueno H, et al. Using patient storytelling to improve medical students' empathy in Japan: a pre-post study. BMC Medical Education. 2023;23(1):67 . https://doi.org/10.1186/s12909-023-04054-1
27.Imanifar N, Derikvand M, Vagharseyyedin SA. The effect of nursing ethics education through narration and lecture methods on patient advocacy by nurses in Iran in 2017: A quasi-experimental study. Journal of Multidisciplinary Care. 2022;11(2):83–9. doi: 10.34172/jmdc.2022.61.